
HRVATSKI CENTAR KORALJA ZLARIN – OTOK PROŠLOG VREMENA S PROJEKCIJOM ZA BUDUĆNOST

IM 54, 2023.
TEMA BROJA
TOPIC OF THIS VOLUME

---

dr. sc. GORANKA HORJAN □ Dvor Trakošćan, Bednja

---

sl.1. Antičke amfore i posude, pronađene na podmorskom arheološkom nalazištu Plavac, za postav je posudio Muzej grada Šibenika

Uvod. Hrvatski centar koralja Zlarin, otvoren u lipnju ove godine na istoimenom otoku, sublimirao je dugogodišnje težnje mještana da se suvremenim postavom pokaže njihova materijalna i nematerijalna baština te da se djelovanjem suvremene muzejske atrakcije s otoka odašilju nove poruke o potrebi očuvanja osjetljivoga otočnog ekosustava. Zahvaljujući sufinanciranju iz fondova Europske unije, uspješno je realizirana investicija obnove i privođenja novoj funkciji dviju tradicijskih kuća u samom mjestu – kuće Kažerma, u kojoj je uređen postav Centra, i kuće Šare, u kojoj se nalazi istraživački centar sa smještajnim kapacitetima. Taj multifunkcionalni kompleks potaknut će dolazak brojnih posjetitelja, ali i omogućiti razvoj novih aktivnosti na otoku. U prva četiri mjeseca nakon otvorenja posjetilo ga je više od 11 000 posjetitelja, a održane su i brojne radionice te drugi kulturni programi. Centar je otvorio i nova radna mjesta za otočane jasno pokazujući kako kultura aktivira sav prostor oko sebe. Četveročlani tim vodi Katarina Gregov, a cilj mu je uspostava novih suradnji s hrvatskom i

međunarodnom kulturnom i znanstvenom zajednicom, dok je upravljanje Centrom povjereno Javnoj ustanovi Tvrđava kulture Šibenik, koja je već pokazala izvrsnost u menadžmentu i stvaranju kvalitetnih sadržaja u Šibeniku, pa otočnoj ekspozituri pruža svu potrebnu dodatnu logistiku.

Osim što se Centar percipira kao pokretač novih inicijativa na otoku, zadaća mu je oblikovati snažne poruke o održivom razvoju i potrebi zaštite koraligenskih zajednica koje, iako oku nevidljive, imaju vitalnu ulogu u suživotu čovjeka s prirodom. Slojevitost tog odnosa sagledava se u preplitanju otočnih priča o koraljima i koraljarstvu, o njihovoj vezi sa Zlarinom i o traženju načina za uspostavu ravnoteže različitih ljudskih potreba i očekivanja s prirodom koja ne oprašta iscrpljivanje i eksploataciju bez mjere. Kao neformalno obrazovno mjesto, Centar se koristi inovativnim načinima interpretacije kao motivacijom za ekološki osviještena postupanja. U današnjoj poplavi informacija potrebno je privući pozornost korisnika i posjetitelja kako bismo ih potaknuli na društveno

sl.2. Inovativni dizajn Centra odražava prilagodljivost izložbenog koncepta izazovima budućnosti, omogućavajući izmjenu i dodavanje novih sadržaja postavu; mobilni zidni elementi postava postavljeni su na vodilice, omogućujući brze i lake izmjene unutar izložbenog prostora.

sl.3. Izložbeni prostor na prvom katu Centra tematizira bogato kulturno naslijeđe otoka Zlarina.

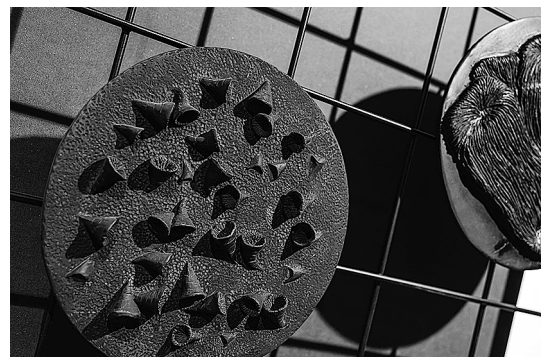
sl.4. Na prvom katu Centra arhivski video materijali i fizički izlošci elegantno se isprepliću, ostavljajući mogućnost nadogradnje postava kroz multimedijalne ekrane i multifunkcionalno korištenje prostora izmještanjem pokretnih panela.

sl.5. Taktilni interpretativni izlošci fosilnih koralja uvode posjetitelje u priču o kompleksnoj biologiji koralja te njihovoj primordijalnoj prisutnosti na Zemlji.

korisno djelovanje i promišljanje usmjereno na promjenu ponašanja da bismo svijet oko sebe učinili održivim, a ne samo isplativijim. Svakodnevno se govori o negativnim posljedicama klimatskih promjena, no učinkovitih je rješenja malo.

Hrvatski centar koralja na Zlarinu obraća se pojedincu kao uporištu oko kojega se gradi priča o zaštiti sagleda-

na kroz povezanu povijest koralja i Zlarina. Postav povezuje prirodnu i kulturnu baštinu u umjetnički dinamičnoj ekspoziciji koja bilježi memoriju otočana isprepletenu s različitim oblicima materijalnih i nematerijalnih elemenata. Donosi znanstvene dokumente i izvore, lokalne predaje i sjećanja pojedinaca. Likovna umjetnost, književnost i filmsko stvaralaštvo u ekspoziciji služe kao fino vezivo tkivo koje djeluje na emocije posjetitelja. Od skulpture i slikarstva, filmskih i audio-vizualnih sadržaja pa sve do pjesništva i proze, u Centru se gradi imidž Zlarina kao

sl.6. Brojnim izlošcima posjetiteljima je pojašnjena biološka kompleksnost ugroženih koraligenih zajednica i njihova ključna uloga u širem planetarnom ekosustavu.

sl.7. Korištenje interaktivnih elementa postav potiče posjetitelje na aktivno promišljanje i preispitivanje vlastite ekološke pozicije.

sl.8. Stropna freska u kući Kažerma, prostoru u kojem je smješten Centar, diskretno svjedoči o dugoj povijesti te građevine, oduvijek važne za život otoka i njegovih stanovnika.

sl.9. Dramatični narativ o teškom životu koraljara i pomoraca u prizemlju Centra zaokružen je dojmljivom animacijom autorice Ire Bulić i tima Urbanex.

sl.10. Interaktivni mural autorice Agate Lučić animiran je kroz tehnologiju proširene stvarnosti (AR) te čini dio projekta *Bepart - the Public Imagination Movement*, čime je uključen na EU mapu kreativnih intervencija koje sjedinjuju digitalnu umjetnost sa fizičkim prostorom, dok susjedna video instalacija Leona Rizmaula prikazuje stogodišnju kronologiju razvoja tehnologije lova na koralje te zabrinjavajuće posljedice kojima se taj tehnološki napredak odrazio na prirodu.

sl.11. Interpretacijski sadržaji približeni su posjetiteljima su putem tekstova, audiozapisa, glazbe i karata s legendama te na dinamičan način educiraju posjetitelje svih uzrasta.

mjesta kulture i doživljaja, kao mjesta koje ima potencijal upregnuti svoje pozitivne snage kako bi osigurao budućnost svojim stanovnicima i dao svoj doprinos u sučeljavanju s posljedicama klimatskih promjena.

Kao što znanstvenica Sylvia Earle ističe govoreći o oceanima i morima kao o izgubljenom raji koji će na kraju biti izgubljeni svijet za čovjeka, i zadaća Centra je osvijestiti činjenicu da je svatko od nas važan u očuvanju zajedničkog svijeta. Pozivajući se na inteligenciju kao ljudsku kvalitetu, ne bi trebalo biti teško shvatiti kako se uništavanje okoliša kao bumerang vraća svima nama te je potrebno unijeti promjene koje će zaustaviti uništavanje mora – izvora života na Zemlji. Zadaća je Centra osvijestiti povezanost mora i ljudi kroz mikrolokaciju Zlarina, otoka koji, kao i mnogi drugi, proživljava svoju nadmorsku i podmorsku priču oblikovanu vremenom i ljudskim činjenjem. Ta priča govori o onome što je bilo prije i u posjetitelja pokušava osvijestiti činjenicu kako će danas imati utjecaj na sutra.

Ishodišta za postav

U kontrastu kratke ljudske povijesti i primordijalne priče vezane za more Centar govori o iskorištavanju i uništavanju prirode, gubitku ravnoteže, o zaštiti i opstanku. Pokazuje kako je tijekom vremena mnogo toga bilo na agendi otoka, a postav prikazuje nekadašnje i današnje mape izazova s kojima su stanovnici otoka bili suočeni rješavajući svoja egzistencijalna pitanja. Objašnjava njihove uzroke s čijim se posljedicama danas svi mi moramo nositi.

Koncept interpretacijskog centra odmiče se od idealizacije lokalne svakodnevice i usmjerava se na slojevitost i složenost života na otoku te na edukativni način preslaguje računicu korištenja i čuvanja osnovnih resursa. Na vrhu liste prioriteta plavo je srce svijeta, očuvanje mora koje svima jamči život. Smisao djelovanja Centra jest sagledavanje šire slike i usmjeravanje na promjenu, na napuštanje loših praksi i na suočavanje s pitanjem možemo li i želimo li u tome uspjeti.

sl.12. Posljednji kat zaključuje stajevitu priču Centra te posjetiteljima pruža prostor za refleksiju i integraciju novostečenih znanja, uz stihove slavne pjesnikinje, Vesne Parun, čije je djelo „Koralj vraćen moru“ pročitala i interpretirala zlarinska glumica Lucija Alfier.

Sama ekspozicija rješava se unutar zahtjevne prostorne dispozicije kuće Kažerma i projektnog zadatka koji je uvjetovao postavljanje sadržaja u eksterijer i interijer te povezivanje s istraživačkim programom predviđenim u kući Šare. U posebno segmentiranim prostornim cjelinama teme su postavljene na način da imaju potreban emotivni naboj za posjetitelja, usmjeravajući ga na koralj kao simbol fragilnosti mora koji treba i mora dobiti zaštitu.

Postav započinje mitom o nastanku koralja u kojemu Meduzinom smrću počinje njihov rascvjetani život u moru, a onda, ponovo izvađeni, u smrti poprimaju apotropejska značenja i njihova crvena boja dobiva moćna zaštitnička svojstva te postaje sastavnica mnogih zavjeta i vjerovanja. Multimedijско rješenje *Smrt Meduze* potpisuje tvrtka Alfa Vision iz Belgije.

U stvaranju doživljaja ekspozicija kontinuiranom temom dinamičnog suprotstavljanja elemenata prirode i ljudskog djelovanja povezuje prostor fragmentiran na nekoliko katova u cjelinu. U prizemlju su sučeljene sigurnost i nesreća, hrabrost i opasnost, vjera i praznovjerje koji se stapaju u dramu života na otoku, komadiću kopna s kojega se polazi u morska prostranstva, u lov na koralje. Na prvom se katu uz pomoć aktivnosti na moru (ribarstva, koraljarstva, plovidbe) i aktivnosti na kopnu (poljoprivrede, turizma) kontrastira ekonomija otoka dodatno pretopljena u muški i ženski svijet, u dvije perspektive koje različito doživljavaju istu stvarnost: kroz odlazak i ostanak te kroz samoću i druženje. U postavu se suprotstavljaju svakodnevnica i njezina idealizacija, najjasnije kontrastom sudbina mnogih zlarinskih žena koje je težak život isklesao do granica izdržljivosti, a koje u filmskoj inačici ženskih likova u filmu *Princeza koralja* komuniciraju sasvim drukčiju, imaginarnu zbilju. Suprotstavljeni koncepti izgrađuju se dalje kroz prizmu uspjeha i neuspjeha, ulova i prodaje koralja, modernizacije i tradicije.

Na trećem katu dualizam opstanka i nestanka koralja naglašen je sagledavanjem ugroženih vrsta i prikazom izumiranja koraligenskih zajednica. Taj se problem dodatno zaoštrava u pitanjima ekologije, pri čemu se kontrastira onečišćivanje i zaštita, nemar i briga te svijest o potrebi očuvanja okoliša nasuprot slijepoj trci za profitom. Na završnom katu sva se kompleksnost tema objedinjuje u emotivnom i spoznajnom klimaksu, koji putem umjetničke instalacije nastoji iznjedrili novi odnos

prema okruženju koji će jamčiti razuman suživot otočana i prirode te brigu za održivi ekosustav.

Muzealizacija i živi otok

Hrvatski centar koralja donosi dubinski pogled na otok i njegove stanovnike te objašnjava kako se oblikovao njihov identitet u sprezi zemlje i mora. Doživljaj prikazanog sadržaja u postavu se gradi interpretacijom i tako promatrač, prateći odabrane ispričane epizode, upoznaje živu tradiciju otoka. Ona ima svoje korijene u prošlosti, pa se sadašnjost otoka ne može spoznati bez znanja o tome kako se stvarao njegov osebujni identitet, tako snažno povezan s koraljarstvom. Postav Muzeja kaleidoskopski sagledava ukupnost detalja, fokusirajući pogled na snažne osobnosti žitelja otoka koji su gradili njegovu posebnost. Muzealizacija se gradi pažljivim odabirom izložaka, njihovom interpretacijom i prostorom oblikovanim svjetlošću i tamom.

Drama prizemlja je u crnome: more odnosi žrtve u svojim valovima, u nesigurnosti plovidbe izazvane ljudskom neoprežnošću ili pak nepredvidivom silom prirode. U podmorju ostaju tragovi brodoloma, u crkvama se ostavljaju *ex voța* da osiguraju zagovor sigurnosti i sreće, a pomorci u svoje bilježnice zapisuju samo njima razumljive znakove bogatih koraljnih sika zbog koji su spremni staviti život na kocku. Taj košmar mora i ljudskih nagona u svojim slikama odlično sažima lokalni umjetnik – slikar Ante Gregov, čiji je rad iznimno cijenila poznata hrvatska povjesničarka umjetnosti, nažalost pokojna, Marina Viculin, i sama Zlarinjanka. Multimedijaska obrada pomaže posjetiteljima doživjeti teškoće s kojima su se susretali Zlarinjani njegujući svoju maritimnu tradiciju.

U postavu su izloženi i originalni muzejski predmeti, među kojima se ističu oni pronađeni kod rta Plavac, koji svjedoče o antičkom brodoloma rimskoga trgovačkoga broda. Izloženi su zahvaljujući posudbi iz fundusa Muzeja grada Šibenika. Multimedijisku rekonstrukciju broda izradio je Luka Stojanac, a u definiranju izgleda broda pomogla je znanstvenica Irena Radić Rossi.

Na prvom katu, za razliku od prizemlja, pozornost se svjetlinom zadržava na pretežito crno-bijelo riješenim eksponatima, na videozapisima i fotografijama koje dokumentiraju stanovnike Zlarina.

Time Centar dobiva još jednu novu kvalitetu prikaza, a muzejska ekspozicija prikazuje materijal prikupljen terenskim istraživanjem i donacijama lokalnih ljudi. Živa riječ ključnih protagonista, sažima se u razgovorima kombinirajući prošle i recentne intervjue, što uz pomoć zvučnih zapisa dinamizira ekspoziciju i korespondira s dualnom namjenom prostora u kojemu je smješten i ugostiteljski sadržaj – kao da pričamo o svakodnevici u kafiću, a pridružuju nam se sugovornici iz vremenskoga stroja. U vizualizacijama se koriste i dokumentarni fondovi Hrvatske radiotelevizije, za koju je mnoge filmove i priloge snimio Ante Viculin novinar sa Zlarina.

Može se reći da postav zapravo kartira otok i njegove stanovnike gotovo na način na koji koraljari rade mentalne mape sika što kriju koralje, a o kojima priča stogodišnjak Ante Beban. Zlarin se oblikovao u sprezi zemlje i mora, pa se doživljaj prikazanog sadržaja u postavu gradi međusobnom interpretacijom tih dvaju elemenata. Na temelju ispričanih epizoda promatrač slaže mapu prijašnjeg otoka i gradi razumijevanje za ono što je otok danas. Živa tradicija otoka ima svoje korijene u prošlosti, pa njegovu sadašnjost ne možemo spoznati bez znanja o tome kako se stvarao njegov osebniji karakter, tako snažno povezan s koraljarstvom. A budućnost se mora graditi u novim okolnostima.

U muzejskoj ekspoziciji koriste se multimedijски sadržaji, zajedno s opremom i produkt-dizajnom. U stalni su postav uz originalne muzejske predmete uključene replike, instalacije, grafike, slike, skulpture, filmovi, taktilni ekspoziti i fotografije. Interpretacijski sadržaji posjetiteljima su dostupni putem tekstova, audiozapisa, glazbe i karata s legendama. Sva muzeografska pomagala, zajedno s izlošcima, sinergijski djeluju u prostoru. U definiranju muzeološkog koncepta prožimaju se kulturna i prirodoslovna baština, povezane krovnom temom koraljarstva, prenose se povijest i tradicija otoka Zlarina, gradi se snažna ekološka komponenta, a umjetničko stvaralaštvo kao emotivna komunikacija pridonosi uspostavi zdravih veza čovjeka i okoliša.

Sljedeći kat govori o svijetu ispod morske površine iz kojega se stoljećima vadi crveni jadranski koralj čija se trgovina ostvaruje negdje drugdje, na tržištima na kojima se zakonima ponude i potražnje određuje cijena toga crvenog blaga. Nju kontroliraju vlasti, Venecija, a zatim i Austro-Ugarska, dok se stanovnici Zlarina izlažu opasnostima i snose negativne posljedice hirovitog tržišta. Na našoj obali nikada nije postojala prava industrija obrade koralja, no sporadično su se pojavljivali majstori poput Viktora Lukina, iznikli u lokalnim koraljarskim zajednicama. Koralji su se dugo vadili isključivo uz pomoć „inženja“, naprave kojom je bilo teško rukovati te su ronocima od napora nerijetko pucali mišići, a u podmorju su znatno devastirane kolonije koralja. U 20. stoljeću vađenje koralja se modernizira. Dvadesetih godina 20. stoljeća ronoci su i u Jadranu počeli vaditi crvene koralje, no oprema je bila skupa i većini ribara uglavnom nedostižna.

Održivi Centar za održivi razvoj

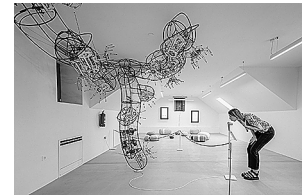
Istraživanje izvora i prikupljanje građe kontinuirani je proces koji se dograđuje i mijenja. Brojni znanstvenici danas navode kako se promjene što su ih predvidjeli događaju znatno brže i imaju razornije posljedice nego što se isprva pretpostavljalo. Neki od ključnih elemenata istraživanja i prikupljanja građe za postav jesu dostupnost i relevantnost. Kao primarne korisnike Centar vidi lokalno stanovništvo, stručnu javnost te kulturnu i znanstvenu zajednicu, koji će dati znatan doprinos očuvanju

osjetljivog ekosustava, a kao sekundarne korisnike vidi širu publiku koja posjećuje otok. U širenju znanja i edukativnog djelovanja ciljine skupine posjetitelja obuhvaćaju različite kategorije onih koji dolaze putem obrazovnog sustava, od školskih ekscurzija do budućih mladih znanstvenika. Zasebnu kategoriju čini zainteresirana javnost – od onih koji često dolaze na otok pa do stranih i domaćih turista. Presentacija postava usmjerena je na potrebe korisnika i posjetitelja, što određuje način i vrstu izvora i predmeta koji se prikupljaju.

Odnos čovjeka i prirode provlači se kroz cijelu ekspoziciju, a poseban je naglasak na koraljima i koraligenjskoj biocenozi. Posjetitelji Centra dobivaju odgovore na pitanja što je koralj i kako se on u životinjskom svijetu klasificira. Upoznaju građu koralja i njihova staništa, način života i uvjete u kojima žive. Velik broj različitih vrsta koralja sistematizira se u vrste, rodove, porodice, redove i podrazrede kojima se dokumentira bogatstvo njihove različitosti. Postav donosi podatke i o porodici žarnjaka kojoj koralji pripadaju kako bi se što bolje kontekstualizirao njihov ekosustav. Geološka prošlost koralja svjedočanstvo je njihove dugotrajne prisutnosti na Zemlji tijekom različitih geoloških razdoblja, i to je dodatan argument da antropocen ne smije biti doba njihova uništenja. Današnje stanje koraligenjskih zajednica, s posebnim naglaskom na šibenski akvatorij, potrebno je stalno pratiti i upozoravati na praksu netransparentnih podataka koji otežavaju procjenu rizika njihova opstanka. Važna podtema postava jest pitanje kako klimatske promjene i čovjekovo djelovanje ugrožavaju koralje, ali i cijeli okoliš u kojemu čovjek živi. Preporuke za smanjenje negativnih učinaka bitan su element postava u razradi stručnjaka Pavla Ankona s Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu.

Osim kulturne i prirodne baštine, mjesto u stalnom postavu Centra našlo je i umjetničko i književno stvaralaštvo, zastupljeno u dvije kategorije – stvaralaštvo nasljeđa i umjetnička rješenja izrađena baš za Centar. U prvom je kategoriji likovno i književno stvaralaštvo vezano za znamenite ličnosti podrijetlom s otoka Zlarina, poput Vesne Parun, Mladena Bjažića, Ante Gregova i drugih. U drugoj su radovi umjetnika i dizajnera nastali upravo za prostor Centra, koji time postaje i umjetničko središte mjesta.

Koncepciju prostora Centra realizirao je transdisciplinarni tim Urbanex sa kreativnom direktoricom Anom Katuric. Inovativnim rješenjima želi se osvijestiti osnovno obilježje mora – njegovu globalnu povezanost. Naime, morski se prostor ne može ograditi ni ograničiti, što podrazumijeva povezanost i zajedništvo. To jednako vrijedi i za umjetnost, koja je također globalna i sveobuhvatna i upravo je zato obilno zastupljena u postavu kako bi se probudile emocije posjetitelja. Kompleksni odnosi u kojima se zrcali ljudsko djelovanje u postavu su prikazani kao djelovanje zajednice, a detalji su ispričani svjedočanstvima pojedinaca. Muzeološki dio postava potpisuje Goranka Horjan, scenarist i istraživač je Ante Čepić

sl.13. Kinetička skulptura „Zajednički dah“ autora Paola Piliija reagira na dah posjetitelja, simbolički naglašavajući ulogu pojedinca u planetarnom ekološkom sustavu.

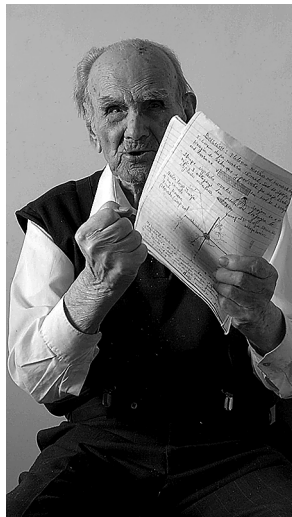
sl.14. Najmlađi posjetitelji stječu nova znanja i uče se brizi o prirodi putem tematske igrice koju je za Centar izradila tvrtka Grow.

sl.15. Postav izložbe otvara se mitom o nastanku koralja, čije multimedijско rješenje „Smrt Meduze“ potpisuje tvrtka Alfa Vision iz Belgije.

sl.16. Brojni elementi proširene stvarnosti (AR) oživljavaju izložke u virtualnom svijetu, doprinosi doživljaju posjetitelja i potičući aktivno istraživanje postava.

sl.17. Kroz korištenje tehnologije virtualne stvarnosti (VR) posjetitelji imaju priliku upoznati podvodni svijet kroz sasvim neočekivanu dimenziju i vidjeti ga iz perspektive sićušnog planktona.

sl.18. Društveni prostor u sklopu Centra važan je dio njegove šire, dugoročne vizije; on služi kao okupljalište mještana te uz bogat izbor literature o otoku nudi i kulturne programe poput književnih večeri i raznih kreativnih radionica.

sl.19. Stogodišnji Ante Beban dio „stare garde” koraljara.

rekonstrukciju građevina projektirala je Nastja Alfier, a suradnik na arhitektonskom oblikovanju bio je Vlatko Paulić. Interaktivnu završnicu postava čini kinetička skulptura umjetnika Paola Piliija *Zajednički dah*, koja priprema posjetitelja na aktivnu ulogu što mu je dodijeljena kao sudioniku u zaštiti planeta.

Centar je u još jednom aspektu napravio odmak od uobičajene interpretacije, a to je slojevitost pristupa radi razvijanja novog načina promatranja vlastite uloge u svijetu. Kao svojevrsna dogradnja edukaciji i prezentaciji, podastiranju informacija o povijesti i baštini otoka, zanimljivosti prirodoslovlja vezanoga za koralje i koraligensku zajednicu, Centar je inspiracija za djelovanje. Postaje put za suradnju građana u važnom zadatku očuvanja okoliša u kojemu i sami žive. Ta povezanost često nije prepoznata na odgovarajući način i upravo se suočavamo s posljedicama toga. Praćenje i promjena ponašanja stanovnika i onih koji povremeno dolaze na otok jedna je od aktivnosti koje Centar želi pokrenuti.

Otok kao pojam možda sugerira izoliranost, mali svijet za sebe, sačuvan u svojim posebnostima kao svojevrsna protuteža kopnu, no kada ga promatramo u kontekstu očuvanja prirode, on je dio većeg ekosustava. Zahvaljujući moru, izravno je povezan sa svakom točkom svijeta, uronjen u globalnu dramu opstanka vodenog planeta, pa će novoosnovani Centar putem svog postava, ali i brojnih aktivnosti što će ih provoditi, povezivati djelovanje otočana s naporima drugih ljudi u svijetu da se sačuvaju složeni ekosustavi. Crveni koralj simbol je te borbe za opstanak, želje da se uspostavi ravnoteža u podmorju koja nam izmiče iz vidokrug, koja je nevidljiva a toliko važna za budućnost cijelog planeta.

Srećom, danas su i brojni mještani i posjetitelji svjesni potrebe očuvanja okoliša, čemu pridonose vlastitom disciplinom. Upravo u toj sinergiji pozitivnih pomaka, u igri malih ali brzih koraka kojima se želi poboljšati crna statistika i manipulacija brojevima, mogu se graditi bolje opcije budućnosti za otok. Stoga povezivanje s recentnim projektima zaštite i ekološkim inicijativama u postavu ima presudnu važnost. Kao što i sam mit o nastanku koralja ima svoju krvavu epizodu Meduzine pogibije, tako se i djelovanjem Centra očekuje nestanak pogibeljnih praksi i uspostava nove ravnoteže između čovjeka i okoliša koji ga okružuje.

Crveni koralj na taj način postaje metafora opstanka.

Primljeno: 24. listopada 2023.

THE ZLARIN CROATIAN CORAL CENTRE – ISLAND OF BYGONE TIMES WITH PROJECTION FOR THE FUTURE

The foundation of the Zlarin Croatian Coral Centre is a powerful step in the direction of an active role for the museum facing up to the consequences of climate changes and the thinking through of the role of small island communities in a complex and global system. Accordingly, the mission of the museum display in the Centre, guided by themes such as coral, coral protection, coral gathering and processing, nature protection, natural and cultural heritage and the history and traditions of Zlarin Island takes on a new dimension. The centre has turned into a place in which, taking up the example of a susceptible island ecosystem, a tale will be told of corals and coral collecting, and their connection with Zlarin, the aim being to protect corals and promote sustainable life on the island. Its task is to become an informal educational place that will enable both the inhabitants and the wider community to have a better understanding of the content using various levels of interpretation, which will then serve as motivation for ecologically aware behaviour.

It is a challenge for any interpretation today in the flood of information to catch the attention of users and visitors to get them acquainted with relevant contents capable of inducing socially beneficial activity and reflection directed to how to make the world around one sustainable and not merely profitable. This premise is the core around which the story of corals and Zlarin is built, and conceptually combines the natural and cultural heritages in various forms of material and intangible elements.

The concept itself draws on the one hand on scientific and scholarly documents and sources and on the other on local lore and the memories of individuals. Involved in the interpretation at all levels is art, as fine connective tissue the task of which is in addition to work upon the emotions of the visitors. In the Centre, out of sculptures and paintings, films and audiovisual resources, an image of Zlarin as place of culture and experiences is being built, a place that has the potential to yoke its positive forces so as to ensure a future for all its inhabitants and make its own contribution in facing up to the consequences of climate changes.